

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Анотация. Розглянуто основні проблеми автоматизації аудиту. Основну увагу приділено аналізу причин затримки розвитку ринку програмних продуктів для аудиту в Україні.

Аннотация. Рассмотрены основные проблемы автоматизации аудита. Особое внимание направлено на анализ причин задержки развития рынка программных продуктов для аудита в Украине.

Annotation. The basic problems of audit automation are considered. Special attention is directed at the analysis of the reasons of the market development arrest of software products for audit in Ukraine.

Ключові слова: аудит, автоматизація, проблеми автоматизації, програмне забезпечення.

В умовах розвитку інформаційних технологій особливого значення набуває автоматизація аудиту. Діюча практика проведення перевірок показує, що вдало підібране програмне забезпечення дозволяє суттєво скоротити витрати і час на проведення аудиту.

Серед вітчизняних науковців та практиків, які присвятили свої праці проблемам автоматизації аудиту, слід відзначити: Болдуєва М. В., Сапоговську О. В., Гаденко А. Д., Кислу Т. Г., Король Г. О. та інших. Узагальнення опублікованих робіт дає підстави стверджувати, що питання стосовно автоматизації аудиту досліджені в Україні недостатньо. Тому вивчення проблем автоматизації аудиту є актуальним та своєчасним.

Метою даного дослідження є узагальнення основних проблем автоматизації аудиту в Україні та розробка шляхів їх вирішення. Відповідно до поставленої мети було вирішено такі завдання: досліджено стан ринку програмних продуктів для аудиту в Україні; визначено проблеми адаптації іноземних програмних продуктів до відчизняних умов здійснення аудиту; розроблено шляхи вирішення проблеми автоматизації аудиту в Україні.

У процесі дослідження були використані наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Ринок аудиторського програмного забезпечення в Україні тільки починає розвиватися. Серед спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, яке становить завершені програмні продукти для продажу, можна назвати лише п'ять таких продуктів, а саме: програмний продукт "Асистент Аудитора" (розробник фірма "Сервіс-аудит"), програмний продукт "Помощник аудитора" (фірма "Гольдберг-аудит"), програмний продукт Abacus Professional, програмний комплекс "ЕкспрессАудит: ПРОФ" та програмний продукт "IT Audit: Аудитор" (КСБ "Мастер-Софт") [1]. Стан впровадження сучасних технологій в аудит в Україні значно гірший, ніж у розвинених країнах (наприклад, на російському ринку програмних продуктів з аудиту вже існують до десяти розробок) [2].

На світовому ринку представлені програмні засоби різних типів, що використовуються в роботі аудиторів, які можна поділити на дві великі групи: пакети прикладних програм загального і проблемно-орієнтованого призначення, а також програми автоматизації управління аудитом. Такі програми використовуються протягом усього процесу аудиту [3].

Хоча ніяке програмне забезпечення і не замінить самого аудитора, використовувати можливості спеціалізованого програмного забезпечення не тільки можна, але й просто необхідно. Причинами затримки розвитку ринку інформаційних технологій аудиторської діяльності в Україні є такі:

загальногалузеві причини: недостатній рівень розвитку аудиторського ринку; специфіка аудиторської діяльності, що полягає в неможливості повної формалізації процесу аудиту, необхідності формування професійного судження; низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів [4]. Для вирішення впливу цих факторів необхідно вивчати ринок програмних продуктів з автоматизації аудиту та можливості цих програм, які дозволять аудиторським фірмам визначити необхідність та можливість їх впровадження у свою діяльність;

фінансові фактори: збільшуються вимоги до рівня кваліфікації персоналу, необхідність додаткових витрат на навчання; розробка аудиторського програмного забезпечення є досить копітким процесом, який, до того ж, потребує значних фінансових витрат. Збільшення частки витрат на розробку, впровадження інформаційних технологій та навчання персоналу є обов'язковою передумовою успіху проектів з автоматизації аудиту;

організаційні фактори: постає потреба в інформаційній безпеці підприємства; обмежений доступ до певних інформаційних ресурсів підприємства; відсутність чіткого розподілу обов'язків між працівниками. Шляхи зменшення впливу згаданих факторів: використовувати для обмеження у доступі паролі; необхідне чітке розмежування функцій та обов'язків між працівниками на підприємстві, одночасна робота в одній інформаційній системі одразу декількох користувачів можуть призвести до проблем з визначенням винних осіб і притягненням їх до відповідальності; довести до відома господарюючого суб'єкта про необхідність доступу до таких ресурсів;

технологічні фактори: виникнення непередбачених програмних помилок, збоїв, загроза знищення інформації; виізний характер роботи аудиторів; застосування клієнтами різного програмного забезпечення; різна галузева спеціалізація клієнтів аудиторських фірм [2].

До того ж Сухарева Л. О. та Мігуліна О. О. виділяють дві загальні причини автоматизації аудиту в Україні: 1) брак інформації про програмні продукти з автоматизації аудиторської діяльності; 2) невідповідність багатьох існуючих аудиторських програм українському законодавству [2].

Складність вирішення зазначених проблем за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення

систематизації нормативної інформації, яка необхідна аудитору для перевірки. Аудитору потрібна спеціалізована система добору інформації, яку повинні проводити фахівці-методологи, й інформацію, яка в ній циркулює, слід безперервно аналізувати. Сьогодні такої інформаційної системи на українському ринку поки не існує [4].

Більшість розробників програмного забезпечення для аудиторів вважають, що одним з напрямків розвитку автоматизації аудиту є перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і збільшення обсягу аудиторських послуг у цій галузі [5; 6].

Таким чином, використання програмного продукту для аудиту може полегшити роботу аудитору і вирішити більшість завдань, які перед ним постають. Отже, за останній час у нашій країні з'явилося п'ять програмних продуктів, які дають можливість тією чи іншою мірою автоматизувати аудит. Аудитору ці програмні продукти допомагають: автоматизувати всі рутинні операції при перевірці; суттєво знизити трудомісткість; знизити вірогідність помилки; скоротити термін проведення аудиту. Таким чином, науково обґрунтована автоматизація аудиту дозволить значно підвищити якість роботи аудитора.

Наук. керівн. Кріцова Т. О.

Література: 1. Гаденко А. Д. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: gusnauka.com. 2. Сухарева Л. О. Проблемні аспекти автоматизації аудиту в Україні [Електронний ресурс] / Сухарева Л. О., Мігуліна О. О. – Режим доступу: nbuv.gov.ua. 3. Болдуєв М. В. Концептуальні підходи автоматизації аудиту внутрішнього контролю суб'єкта господарювання / Болдуєв М. В. // Прометей. – 3 (33). 4. Кисла Т. Г. Проблеми автоматизації аудиту [Електронний ресурс] / Кисла Т. Г. Король Г. О. – Режим доступу: gusnauka.com. 5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1 / пер. з англ. : Ольховська О. Л., Селезньов О. В., Зеніна О. О., Гик О. В., Бендер С. Г. – К. : МФБ, АПУ, 2010. – 842 с. 6. Проблеми автоматизації аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bissec.ks.ua. 7. Сапоговська О. В. Автоматизація вітчизняного аудиту : проблеми та перспективи / Сапоговська О. В. // Вісник ЖДТУ. – № 3 (53).